MONTØR FORUM

Elektroarbeidernes Fagforening - Hordaland, Sogn og Fjordane. Årg. 13. nr 1 2003

2003

Noen kan du alltid stole på!

1952

EL&IT FORBUNDET

Elektroarbeidernes fagforening 100 år

1903 - 2003

.1

EL&IT FORBUNDET

INNHOLD • 1 • 2003

3	Politisk Utspill
4	En klubbleders betraktninger
5	Jan Henrik Larsen Inn i styret...
6	Frisk 100 åring i et sykt arbeidsliv
8	Lokalt kampfond skapte debatt
9	Tariffoppgjøret 2004
10	ELBUS - feil buss?
12	Fagbevegelsen - det nye tilsynet
14	Thatcheristiske skygger over ...
16	Utenlandsk arbeidskraft og sosial dumping
18	Travelt på jobben?
19	DIKT
20	Etter og videreutdanning på egen...
21	Styret på tur
23	Elektropilotstudentene
24	NOTISER
26	Ei ny lov for arbeidsfolk
28	Tilbakeblikk på Landsmøtet
30	Organisasjonsdebatten i EL & IT
31	Merkefest 2003
32	Regjeringa må gå
34	Tillitsvalgte i distriktet

MONTØRFORUM

Utgis av Elektroarbeidernes Fagforening - Hordaland, Sogn og Fjordane

Adr.: Kalfarvei 71 • 5018 Bergen
Tlf.: 55 55 36 60
Telefax: 55 55 36 61

Ansvarlig redaktør: Ove Toska.

Redaksjon:
Erik Grytdal, Åge Blummenfelt, Jan Henrik Larsen, Kristian Pedersen, Nils Gunnar Knutsen, Svein Arild Dale, Arne Nesheim

Opplag: 2 900 eks.

Ettertrykk anbefales når kilde oppgis.

ISSN 0804-3973
Utforming: R& S Publikasjon, www.railspace.no
Trykk: John Grieg Grafisk AS.

Leder

Klarer vi å henge med?

Ove Toska *Ark.153*

Det har skjedd veldig mye innen installasjonsbransjen på slutten av forrige århundre, og endringene fortsetter videre inn i det nye århundre. Hva skjer?

Hvem husker ikke stadig nye forskrifter for elektriske anlegg, store endringer innen tilsynsvirksomheten (fke-saken), innføring av Lov om Internkontroll, Reform 94 og fagopplæringen, den såkalte reform for framtidens fagopplæring. Nå fortsetter dette med økende styrke gjennom ulike direktiver fra EU/ EØS avtalen knyttet til Registrerings-forskriften (for installatører), Maskindirektivet, nye selskapsformer i EU kalt det europeiske selskap (SE – A/S) og nå sist Kvalitetsreformen (NOU 2003: 16).

Hva innebærer alt dette og hvilke konsekvenser får dette?

Vi prøver i dette Montørforum å sette søkelys på viktige deler av dette som helt klart får store konsekvenser for oss som jobber i og tett opp til installasjonsbransjen. Det vil også få konsekvenser for de som bruker våre tjenester og for de som tenker starte en utdannelse for å komme inn i installasjonsbransjen.

Og la det være klart - vi liker definitivt ikke det vi står midt oppe i!

Gjennom alle disse endringene som her pådyttes oss, ser vi klare forhold som

deregulering av en installasjonsbransje som gjennom mesteparten av forrige århundre var opptatt av å sikre bransjen, eiere og bruker av elektriske anlegg klare og trygge lover og regelverk. Dette for å hindre brann, ulykker og skader med påfølgende erstatningsutbetalinger. Nå samordnes og bygges dette ned og "fagpersonellet" i det gjenstående organ blir jurister og økonomer. Prisen blir dårligere kvalitet på arbeid, flere branner og ulykker, og ikke minst dyrere forsikringer.

En EU/EØS tilpassning som skal gi like "konkurransevilkår". Da må det strenge norske lovverk bygges ned for å tilpasses de europeiske normer. Når samtidig grensene for fri flyt av arbeidskraft blir åpnet fra 1.mai 2004, vil vi nok få en rekke utenlandske bedrifter som vi konkurrere på det norske markedet. Med et kraftig nedbygget Arbeidstilsyn vil det være nærmest "fritt fram" for useriøse bedrifter å kunne boltre seg innen bygg og anlegg. Allerede i dag ser vi ar folk rømmer byggeplasser når Arbeidstilsynet en sjelden gang kommer. Dette er bedrifter som ikke betaler skatt, moms, arbeidsgiveravgift og driver med sosial dumping. Våre bedrifter vil ikke kunne makte slike konkurranseforhold med ledige norske elektrikere som resultat.

Når Reform 94 ble innført skulle vi gjennom denne få en kraftig opprustning av yrkesrettet utdanning. Vårt fagområde med de strenge krav til teori-kunnskap samt forskrifter, fikk avvik fra hovedmodellen i Reform 94 med 4 års læretid, til 4,5 år. Hvor lenge fikk den nye reformen virke? Jo, 5-6 år før nå Kvalitetsutvalget legger om kursen med sine føringer. Resultatet blir dersom dette står, at vi får en elektrobransje bestående av ett bredt modulbasert grunnkurs og en rekke smale områder som den bedriftsvise opplæring skal ta ansvar for. Hvor blir det av den fleksibilitet vi i dag har ved en høy og samlet kompetanse i våre fagbrev? Hva med samfunnets og den enkeltes behov for å kunne hurtig og enkelt omstille seg i tråd med teknologi og konjunkturmessige endringer?

Ovennevnte er noen av de endringer som pågår i bransjen vår og som får følger for oss. Vi er som fagforening opptatt av å ha en positiv utvikling på våre lønns- og arbeidsforhold. Det mer enn aner vi at ovennevnte forhold nødvendigvis ikke vil gi – derfor vil vi måtte bruke mye tid og ressurser på disse forhold.

Så er det ikke nok at bare fagforeningen er opptatt av dette, vi trenger et sterkt engasjement fra våre medlemmer for å stå opp mot denne utviklingen. Vær derfor klar når signalet går – vi må nok ut i gatene igjen framover!

Ove

"Historien" av Edvard Munch

Hvem skal eie kunnskapen?

Kvalitetsutvalgets innstilling ”I første rekke” (NOU 2003: 16) er i likhet med kompetansereformen og kvalitetsreformen, ikke reformer med utgangspunkt i norsk framsynthet eller fagbevegelsens EVU-krav, men Norges nasjonale bidrag i et europeisk samarbeid. Dette er formelle tiltak som nå taes i alle europeiske land for å nå EUs mål om å bli verdens ledende kunnskapsbaserte økonomi innen 2010. Til det kreves blant annet harmonisering av utdanningssystemene. Videre en sterkere binding mellom utdanningssystem og næringsliv, gjennom fleksible utdanningskombinasjoner, ensartet regelverk og økt mobilitet i arbeidsstyrken. Den kolossale omveltningen som er i gang innfor skoleverket i Norge kan derfor bare forståes i lys av dette.

Tendensen innen videregående opplæring er en mer generell opplæring innenfor det offentlige skoleverket, mens spesialiseringen i større grad skal skje innenfor bedriftene. I kampen om omdanninga av skoleverket presenteres nye internasjonale begreper som ”livslang læring”, ”kompetanse”, ”kvalitet” og ”mappevurdering”. Dette er ikke bare fine ord, men begreper med virkelig innhold som skjuler ideologien bak det nye utdanningssystemet.
Reint konkret foreslår kvalitetsutvalget at dagens femten grunnkurs skal erstattes av åtte såkalte utdanningsprogram, der elektro inngår som ett blant flere fag i programmet for industriell produksjon og teknikk. Videre foreslåes endringer i antall opplæringsråd tilsvarende de åtte utdanningsprogrammene. Det sies ikke i utredningen, men det er ikke spesielt vanskelig å gjette på at neste politiske skritt på denne veien vil bli nye fagplaner basert på mer generelle krav, med hjelp av de nye opplæringsrådene.

Det slåes videre fast at det er et mål at all yrkesrettet videregående utdanning skal føre fram til fagbrev som før. Men med begrepet ”kompetanseplattform” som beskrivelse av fagbrevet, sammen med ”livslang læring”, mer enn antydes det en devaluering av dette dokumentets verdi i framtiden.

Denne framtida beskrev denne fagforeningen, og etter hvert flere andre i NEKF, for over femten år sida. Det munnet ut i krav om etter- og videreutdanning på arbeidsfolks egne premisser. Et krav som fortsatt ikke er innfridd.

Mens utredningen ser for seg hele det offentlige utdanningssystemet som en helhet, og bygger ned skillene både vertikalt og horisontalt, reiser det seg nye skranker mellom den offentlige yrkesutdanninga på den ene sida og mulighetene for faglig utvikling videre i bedriftene på den andre. Ikke fordi bedriften som læringsarena er feil. Men fordi ”livslang læring” med dette betyr en privatisering av fagutdanninga i framtida. Det betyr at EVU, eller det som utvalget kaller ”livslang læring” vil være underlagt bedriftenes styringsrett og vil bli styrt av bedriftenes ulike behov. Det betyr at eiendomsretten til kunnskapen vil tilhøre bedriften og ikke den enkelte.

Dette sier alt om hvorfor et EVU-krav må inneholde en individuell rett til å bestemme utdanning sjøl, og en økonomisk kompensasjon til livsopphold og skoleutgifter.
Vi er på vei inn i en tid vi historisk burde lagt bak oss, der retten til kunnskap igjen blir et spørsmål om klassekamp. En udemokratisk og umenneskelig tid, der kunnskapen begrenses til en bedrift, er avhengig av bedriftlederens velvilje eller egen økonomi.

Det blir derfor meningsløst å snakke om livslang læring, kompetanseplattform og mappevurdering så lenge EVU ikke er et offentlig ansvar. Inntil det er gjennomført må kampen for styrking av det norske fagbrevet og de norske faglige forskriftene skjerpes. EU og høyresida har kastet hansken, vi må ta kampen.

En klubbleders betraktninger

Av Stig Kristoffersen

Stig Kristoffersen *Ark.147*

Jeg sitter som klubbleder i Sønnico Installasjon AS avd. Bergen på tredje året og tenkte jeg skulle fortelle litt om hvordan det er å være klubbleder/ arbeidstaker i et firma som sliter.

De fleste med litt kjennskap til elektrobransjen, vet at Sønnico Installasjon har hatt det tøft de siste par tre årene. De gode resultatene har uteblitt og en naturlig konsekvens av dette, (i en leders hode) er å gjennomføre store omstruktureringer og nedbemanninger.

Våren 2002 ble den første nedbemanningen gjennomført. Det var Offshore & Marineavdelingen som skulle "tynnes" ut. Fokus skulle rettes mot egne jobber i offshoreindustrien.
Greit nok, omstruktureringer kan være både rett og sundt.
Jobben som tillitsvalgt var i dette tilfelle å sørge for å passe på at dette ble gjort på en rettferdig og fornuftig måte. Selv om prosessen ble gjennomført på en ordentlig måte, var det som klubb, en stor påkjenning. Dette var kollegaer som hadde vært ansatt lenge, og dermed har veldig sterke følelser for bedriften.

Året 2003 begynte ikke spesielt godt. Få forespørsler og liten byggeaktivitet. Dette tror jeg var en gjennomgangsmelodi i hele byggebransjen. At ordretilgangen i vår bransje går opp og ned er ikke noe nytt. Det er jo i slike tilfeller, med lite aktivitet, at bedriften kan benytte seg av permitteringer. Da har bedriften hatt opptil 52 uker innenfor en 18 mnd. periode, på å skaffe nye oppdrag..

Det som er nytt er at det sitter noen luringer nede i Oslo, Bondevik og Hagen, på kveldstid å avtaler en ny permitteringslov, som reduserer permitteringstiden fra 52 uker og ned til fantastiske!!! 26 uker.
Det vi oppnådde med dette råtne budsjettkompromisset mellom Bondevik og Hagen, utenom dårligere rettigheter for arbeidstakerene, var at vi fikk billigere campingvogner og sprit, og Bondevik fikk beholde regjeringsmakten. Du snakker meg om en vinn/vinn situasjon

Resultatet av denne nye, lite gjennomtenkte lovendringen ble at istedenfor at arbeidsgiver konsentrerte seg 100% om å skaffe arbeid, så ble fokus rettet over mot permitteringstider og lønnsplikt. Og nye runder med nedbemanning. Lønnsplikt etter 26 uker skulle unngås for en hver pris.

Etter massivt press fra arbeidstakerorganisasjonene tok arbeids og administrasjonsdepartementet en ny gjennomgang av sin egen lovendring og resultatet ble en midlertidig utvidelse av permitteringstiden på 16 uker.
Dette er bedre, men ikke godt nok.

Et annet stort problem med en usikker arbeidshverdag, er at bedriftene tappes for folk med god kompetanse.
Dette er gjerne kompetanse som bedriftene har opparbeidet seg over mange år.
Jeg tror at konsekvensen av kompetansetapet er mye mer alvorlig enn det jeg føler bedriften gjør. Det virker som om ledelsen tror, at ved oppgangstider er det bare å ansette nye folk og dermed er kompetansen intakt igjen.

Til slutt så vil jeg si at å være tillitsvalgt i bedriftens daglige drift er en stor utfordring, men å drive tillitsmannsarbeid i dårlige tider er en **enorm** utfordring.
Jeg gleder meg veldig til den dagen jeg kan sitte og krangle med arbeidsgiveren min om lønn, overtid, uspesifisert tur osv. uten å føle at det er arbeidsplassene jeg spiller med.

Jan Henrik Larsen inn i styret i LO Bergen og omland

Av Erik Grytdal

årsmøtet i LO Bergen og omland valgte i år Jan Henrik Larsen inn som fast styremedlem. Larsen har lenge vært en av EL&IT forbundets representanter i LO Bergens representantskap, og er således godt kjent både i miljøet og med sakene. LO Bergen og omland er de lokale fagforeningenes samarbeidsorgan, både for å forplante samarbeidet LO-DNA lokalt, men også å enes om felles politiske saker og initiativ. Når for eksempel LO vedtar en landsomfattende politisk streik, er det naturlig at fagforeningene i LO Bergen samarbeider om markeringen.

At fagbevegelsen lokalt har et organ som kan gi uttrykk for den politikken fagbevegelsen står for er nyttig for de lokale foreningene. Det kan være saker som har betydning for arbeidsplassene generelt, eller spesielle lokale saker. At LO Bergen har ansvaret for 1. maifeiringen er godt kjent. Men LO Bergen var også blant initiativtakerne og arrangørene til demonstrasjonen mot krig i Irak 16 februar i år. Dessuten arrangerer LO Bergen en del faglige konferanser, eller deltar på konferanser arrangert av andre. I år som det er valg, har naturligvis felles utspill overfor de politiske partiene vært en viktig sak. LO Bergen og omland har sjølsagt også et nært samarbeid med LO distrikt Hordaland, som er LO sentralt sitt distriktskontor. Distriktskontoret ledes av Vigdis Ravnøy og har også ansatt en ungdomssekretær.

På den andre siden har også de lokale politikerne nytte av LO Bergen ved at de har et organ å henvende seg til når de søker råd fra fagbevegelsen, eller når fagbevegelsen skal være høringsinstans. LO Bergen stiller også representanter i flere samarbeidende utvalg, som Byrådsleders kontaktutvalg, Samarbeidskomiteen LO-DNA, Maritime Bergen og flere. Jan Henrik Larsen er varamann til sistnevnte.

Torbjørn Reigstad er i dag den valgte lederen av LO Bergen og omland. Den daglige ledelsen står imidlertid den fast ansatte sekretæren Per Rune Henriksen for. Per Rune Henriksen er for øvrig også fra i år nyvalgt leder av Hordaland Arbeiderparti.

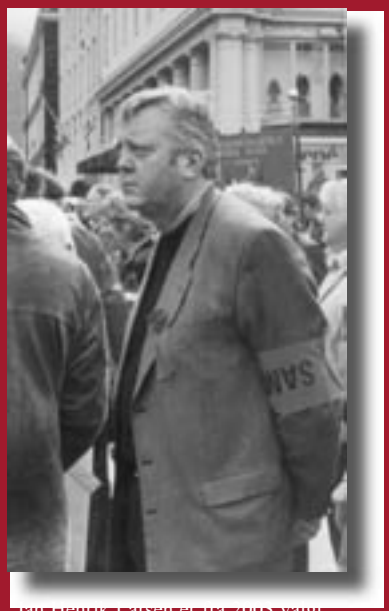

Jan Henrik Larsen er fra 2003 valgt inn i styret i LO-Bergen. LO-Bergen har blant annet ansvaret for avviklingen av 1.maitoget. *Ark.121B*

Av Kristian Pedersen

Årsmøtet i Elektroarbeidernes Fagforening, Hordaland, Sogn og Fjordane.
Fredag 11. april 2003 i Folkets Hus, Bergen.

Frisk 100-åring i

Hundreårsjubilanten Elektroarbeidernes Fagforening gir regjeringa skulda for den høge arbeidsløysa og for nedbyggjinga av norsk industri. Medlemmene vert bedne om å sørge for at regjeringa får ei kortast mogeleg levetid.

Leiar i fagforeininga Ove Toska ynskjer seg større fridom i mellomoppgjeret og såg føre seg at mellom anna EVU-spørsmålet kunne drøftast her. Foreininga tek saka vidare til landstariffkonferansen.

Årsmøtet vedtok å tilsetje ein korttidssekretær som skal ta seg av verving og fagleg og politisk arbeid. Akerklubben i Bergen reiste på nytt forslag om å få ned kontingenten, og ville ha omkamp om den faste overføringa til streikekassen. Er det dette historikar Jone Sunde meiner når han seier at det må takast eit oppgjer med verdiar i framtida?

Opning

Møtet blei opna av leiaren i fagforeininga Ove Toska. Toska ynskte dei frammøtte velkommen. Det var 95 personar tilstades på møtet. 86 representantar og gjester frå stiftinga Osen 4 som hadde årsmøte same dag. Forfattaren av historieboka Jone Sunde var og tilstades for å informera om bokprosjektet. Toska fortalde om viktige saker som styret arbeidde med. Kampen for å få ned arbeidsløysa er ei viktig sak for oss og ei stor utfordring for heile fagrørsla, sa Toska. Leiaren ynskte seg større handlefridom i mellomoppgjeret. – Dette skal behandles på landstariffkonferansen, sa Toska. - Me har i eit tøft arbeidsmarked der folk utstøtes, sa Toska og stilte diagnosen; Eit sjukt arbeidsliv. - Det er viktig at me er med og legger rammene for å få eit friskt og inkluderande arbeidsliv, sa Ove Toska. Politikken som føres i landet er viktig for vår bransje. Eit amerikansk samfunn er på veg inn i Noreg. Dette på grunn av regjeringa si passive haldning der markedet skal løysa alt. På bakgrunn av dette oppfordra fagforeiningsleiaren alle til å bidra til at regjeringa fekk ei kortast mulig levetid. Toska sa vidare at fagrørsla må vera aktive for å stoppa inntoget til den amerikanske modellen. Etter opninga vart møtet konstituert og Svein Østensen og Kjell Sverre Aasheim vart valt til dirigentar.

Endringar av forretningsorden

Det var to saker til behandling som gjekk på endringar av forretningsorden. Ove Toska la på vegne av styret fram endringsforslaget som gjekk på at taletida skulle gå på kvart punkt og ikkje på kvar sak. Det vil sei at ein under punktet innkomne saker, må ein tale om alle sakene under same innlegget. Akerklubben Bergen hadde eit endringsforslag som gjekk på å få ta ordet frå salen. Jonny Myhre la fram forslaget og sa at det kunne bidra til at fleire ville delta i debattane. Myhre kommenterte vidare styrets endringsforslag og meinte dette var eit forsøk på å legge lokk på debatten og knebla representantane. Åge Blummenfelt sa frå talarstolen at forslaget ikkje hadde til hensikt å knebla debatten. Tvert i mot ville det på denne måten bli ein helhet rundt forslaga, meinte han. Blummenfelt viste til at det vart gjort på denne måten på landsmøtet, tariffkonferanser og på LO-kongressen. Forslaget frå Akerklubben vart nedstemt mot 7 stemmer. Forslaget frå styret vart vedteke mot 17 stemmer.

Styrets beretning og økonomi

Sekretær i fagforeininga Arne Nesheim la fram styrets beretning for 2002.
Nesheim la vekt på at vår fagforeining

Frå årsmøtet i fagforeininga 11. April 2003. Ark. 158

eit sjukt arbeidsliv

er den største og den sterkaste i forbundet. Han kommenterte vidare kvinneandelen i ABB Austevoll og Aker som positiv. Distriktssekretær Jan Henrik Larsen tok ordet til beretninga. Larsen sa at det går altfor tregt med EVU. Kompetanse er veldig viktig i arbeidslivet, det har me fleire døme på frå Bravida. EL&IT-forbundet har vore i arbeidsretten med saker der kompetanse har gått framfor ansiennitet. - Me tapte med glans, sa Larsen. Leiar i fagforeininga Ove Toska slutta seg sterkt til Larsens innlegg og sa at EVU må på plass snarast og minna om at det var hovedoppgjer neste år. Styrets beretning vart einstemmig vedteke av representantskapet. Kasserar i fagforeininga Åge Blummenfelt la fram rekneskapen for 2002. Det var i følgje kasseraren ein viss inntektsnedgang å spora. Blummenfelt informerte om at det var brukt av streikekassen i forbindelse med ein 12-16 konflikt ved Heerema. Rekneskapen vart vedteken einstemmig. Blummenfelt la vidare fram forslag til budsjett for 2003. Det vart lagt opp til eit lite overskot for 2003. Budsjettet vart vedteke mot 13 stemmer.

Tariffberetning

Distriktssekretær Jan Henrik Larsen la fram tariffbertninga. Larsen sa at det har vore ein utjamning mellom lågaste og høgaste lønn. - Det har vore ein bra lønsutvikling i tariffperioden og utviklinga går rett veg, syntest Larsen. Jan Henrik Larsen tok vidare opp sin hjertesak som er inn og utleige av arbeidskraft. - Det foregår inn- og utleige utan at tillitsvalde er informert. - Dette er ikkje i henhold til reglane og me må slå hardt ned på det, sa Larsen. Me er vitne til at utlendingar tener mindre og jobbar meir enn oss. Dette er med på å bygge ned norsk industri. Våre løns- og arbeidsvilkår kjem under press. Alle må vera med å rapportera om slike forhold frå sine arbeidsplassar og dei tillitsvalde må setja seg inn i regelverket. Politikarar frå høgresida bruker dumpinga av arbeidskraft som kampmiddel for å riva ned dei opparbeidde avtalane og vilkåra våre. Målet er å svekka norsk fagrørsle. - Utlendingar er velkomne til å arbeida i Noreg, men dei skal ha same vilkår som oss, sa Larsen.

Jubileumsåret 2003

Elektroarbeidernes fagforening har i år hundreårsjubileum. Det er i år 50 år sidan Stord elektrikerforening blei skipa og 100 år sidan Elektromontørenes forening blei skipa i Bergen. Desse foreiningane blei som kjent slått i saman til Elektroarbeidernes fagforening i 1997. Ei stor hending i jubileumsåret er utgivelsen av historieboka til fagforeininga. Boka av forfattaren Jone Sunde har fått tittelen "Elektrikere mot strømmen". Medlem av historiebokutvalet Åge Blummenfelt informerte om arbeidet i utvalet som vart oppretta i 2000 og som i dag har resultert i historieboka. Kunsten har vore å få med det viktigaste. Gamle protokollar og dokumenter er gjennomgått. Det har også vore ein del intervjuar. Det har vore eit stort arbeid å få tak i bildar. Erik Grytdal frå mediautvalet har hjelpt til med det. Er det den heile sanninga og den sanne historia som blir gjengitt i boka ? Ja, meiner Åge Blummenfelt på vegne av historiebokutvalget. Det som utvalet og forfattaren har meint er det viktigaste er kome med, sa Blummenfelt.
Forfattaren av boka Jone Sunde gjekk på talarstolen og takka for samarbeidet med alle involverte i bokprosjektet. Sunde fortalde om premissane for boka. - Vanlege medlemmer skal kunne ha glede og nytte av den. - Den skal ha ein fagleg kvalitetssikring og skal tåle å bli lest av forskere og historikere, sa forfattaren. Jone Sunde avslutta med eit ynskje om at fagforeininga måtte ta eit oppgjer med verdiar i framtida og gratulerte fagforeininga med 100-års jubileet.

Verving og faglig arbeid

Styret har foreslått eit prosjekt for besøk og verving på alle installasjonsbedrifter som har fleire enn to uorganiserte. Til dette foreslås det å tilsetje ein korttidssekretær. Sekretæren skal og ha ansvar for å reaktivisera fagutdanningsutvalet og oppdatera fagforeininga sin kunnskap om fagutdanning. Samt å ta del i anna fagleg og politisk arbeid etter behov. Jonny Myhre, Aker, syntest dette var eit veldig bra forslag. - Det vil gi god økonomi på sikt, sa Myhre. Forslaget blei einstemmig vedteke.

Innkomne forslag og val

Årsmøtet hadde fire innkomne forslag til behandling. Tre av forslaga var frå Aker Elektro klubben Bergen og eit frå styret i fagforeininga. Det første av forslaga til Akerklubben var å gi lik godtgjersle for møter i avspasering som for møter ved tapt arbeidsfortjeneste, og vart lagt fram av Atle Rasmussen. Arild Mikkelsen, Aker, sa at fritida er dyrebar for dei som arbeider i rotasjon og at dette må likestillast økonomisk med dei som blir frikjøpt. Det andre forslaget til Akerklubben gjekk på å stansa innbetalinga til den lokale streikekassen, samt å redusera medlemskontingenten. Forslaget blei lagt fram av klubbleiar Jonny Myhre. Myhre sa at fagforeininga har ein solid økonomi og tåler ein reduksjon. - Me vil ta frå midlane som går direkte til streikekassen og heller overføra midlar dit ved behov, sa Myhre. Svein

Av Kristian Pedersen

Frå halvårsmøtet i Elektroarbeidernes Fagforening 4. Oktober 2002

Lokalt kampfond skapte debatt

Styret i fagforeininga la på halvårsmøtet i fjor fram eit forslag som i korte trekk gjekk ut på å styrka det lokale kampfondet ved eit fast trekk frå den lokale kontingenten. Karsten Eriksen, ABB kom med eit tilleggsforslag som gjekk ut på å tilføra ein million kroner til kampfondet i tillegg til styrets forslag.
Forslaga engasjerte fleire av representantane, og debatten gjekk også på om fagforeininga i det heile teke skulle ha eit kampfond. Akerklubben i Bergen og Siemensklubben var i mot forslaga. Gunnar Røssland, Siemens meinte det var forbundet som skulle ha slike fond.
Distriktssekretær Jan Henrik Larsen syntest fagforeininga skulle ha eit lokalt kampfond. Mange fagforeiningar har slike fond, og det er eit sterkt signal å senda ut til medlemmene og ikkje minst arbeidsgjevarane, sa distriktssekretæren. Larsen syntest det var rart at Siemensklubben var i mot kampfondet. – Andre ting som f.eks. medisinkassen støttar dei. - Skal medlemmene få valium og ikkje streikestøtte? spurte Larsen.
Dermed nådde debatten toppen, og representantane frå Siemensklubben bakka ut og gjekk frå møtet i protest. Det same gjorde Akerklubben frå Bergen og ein frå Akerklubben frå Stord. Noko slikt har etter det Montørforum kjenner til, aldri skjedd på eit representantskapsmøte før. Leiar i fagforeininga Ove Toska oppsummerte debatten og ba om at konfliktar og anna usemje vart løyst frå talarstolen. Forslaga blei deretter tekne til votering, og styrets forslag vart samrøystes vedteke, medan Eriksens forslag vart vedteke mot to stemmer.

Arild Dale, Rysjedal Elektro, sa at streikefondet som me har i dag ikkje varer så lenge viss det blir streik. - Det er betenkeleg å redusera streikekassen når me veit kva som er i vente, sa Dale. Åge Blummenfelt, Sønnico, sa at dette var tredje gang Akerklubben foreslo dette.
- Me må fortsatt avsetja midlar ved faste trekk, sa Blummenfelt og foreslo å la denne saka liggja i ro nokre år.
Distriktssekretær Jan Henrik Larsen sa at dette var ein omkamp frå i fjor då forslaget var til behandling og vart nedstemt.
- Me vert utsletne av dette og kjem ikkje vidare i utviklinga av fagforeininga, sa Larsen. Arne Nesheim, ABB, gav honnør til Akerklubben for deira engasjement men ville ikkje støtta forslaget. Begge forslaga vart nedstemt mot henholdsvis ti og seks stemmer. Det tredje forslaget frå Akerklubben gjekk på at fagutdanningsutvalet skulle ha hovudansvaret for problemstillingane knytte til utanlandsk arbeidskraft, men dette forslaget vart trekt av forslagstillaren under debatten.

Ove Toska åtvarte mot ei utvikling mot eit amerikanisert arbeidsliv. *Ark 159*

Jonny Myhre og Akerklubben i Bergen ville ha omkamp om streikekassen og kontingenten. Men dei fekk nok ein gong stadfesta at dette er tapte saker. *Ark.159*

Forslaget frå styret gjekk på å få fullmakter til å krevja inn midlar frå tidlegare Florø Elektrikerforening. Dette er midlar som einskild-medlemmer har drege unna i forbindelse med samanslåinga til ein fagforeining i Hordaland og Sogn og Fjordane. Det vert å få brakt tidlegare vedtak og forbundsstyrets vedtak i orden, slik at fellesskapet får kontroll over økonomien. Forlaget vart vedteke einstemmig.
Det vart foretatt val av styre og utval. Alt etter valkomiteens innstilling.
Ove Toska takka for tilliten og sa i avslutninga at han var glad for at det vart debatt kring forslaga. - Det viser at me har ei sterk og oppegåande fagforeining, sa Toska.
Montørforum erfarer at endringa i forretningsorden har medført at fleire tar del i debatten.

Av Erik Grytdal

Tariffoppgjøret 2004:

Gamle krav – ny virkelighet?

Det er hovedtariffoppgjør til våren. Når dette leses er også Landstariffkonferansen avholdt. Landstariffkonferansen for Landsoverenskomsten for elektrofag (LOK) holdes i år i Svolvær fra 29. september til 2. oktober. Konferansen behandler de innkomne forslagene til endringer av tariffavtalen og fastsetter i praksis hvilke prioriteringer som skal gjøres i forbindelse med oppgjøret. Konferansen samler elektromontører i privat sektor fra hele landet, og representerer en bredde som gjør at anbefalingene herfra blir retningsgivende for forbundet.
Før forslagene kom til Svolvær har de vært behandlet lokalt. I fagforeningen vår startet prosessen for alvor med distriktstariffkonferansen 10 og 11 mars i år i Bergen, sammen med distriktene Rogaland og Møre og Romsdal. Siden har kravene til tariffoppgjøret vært diskutert på klubblederkonferansen 19. mai, og lokalt i klubbene og andre relevante fora.

Hva ble resultatet sist?

I forrige oppgjør ble det stilt krav om generell kjøpekraftsforbedring, med heving av lærlingelønnen og offshorelønnen spesielt. Dessuten ble det stilt krav til bedre rotasjonsordninger for pendlerne og finansiering av livsopphold ved etterutdanning. En generell lønnsøkning var trolig det som fikk oppgjøret i havn i 2002. Men verken EVU-kravet eller bedre rotasjonsordninger og offshorelønn ble innfridd. Misnøyen hos reisemontørene var kanskje det som var lettest å lese ut fra avstemningene den gangen.

Hvilke nye krav er aktuelle?

Generelle lønnskrav sjølsagt alltid aktuelt. Vi må også regne med at offshoremiljøet vil kreve å få hevet lønnen spesielt. Også reisemiljøet innefor industrien vil helt sikkert opprettholde kravet om bedre rotasjonsordninger og reisebetingelser. Men på dette området har den siste tidens avsløringer om sosial dumping brakt mørke skyer over denne horisonten. Til slutt er fortsatt kravet om livsopphold i forbindelse med EVU fortsatt et aktuelt krav, og der både utdanningsfond og eierskapet i ELBUS vil bli diskutert.
Utover dette er sjølsagt de sakene som LO sentralt anser som aktuelle. Vi vet for eksempel at arbeidsløheten er stigende, og at det er politisk press både mot arbeidsmiljøloven og folketrygden.

Hvilke prioriteringer vil bli gjort?

Dette vil sjølsagt være mer klart når landstariffkonferansen er over. Blant reisemontørene er kravet om bedre rotasjonsordninger bredt, og i miljøet er man utålmodig etter flere år med skuffelser. Men kampen mot sosial dumping må vinnes først, og dette vil nok også bli prioritert. EVU-kravet vil heller ikke bli lagt vekk. Det er et krav som alle vet at en på et eller annet tidspunkt må få innfridd. Det eneste som ikke har vært prøvd i denne saken synes å være opprettelsen av egne sentrale fond. Derfor ønsker en å gå en runde om dette og ELBUS nå.

Spisepause for Sønnico- og ABB-montører. *Ark.149*

Av Erik Grytdal

Ark. nr. 143

Etter initiativ fra Elektroarbeidernes fagforening er ELBUS satt på dagsorden under Landstariffkonferansen i Svolvær i september. Spørsmålet er hvordan ELBUS passer inn i forhold til kravet om et reelt etter- og videreutdanningtilbud. Spesielt handler dette om realiseringen av et EVU-fond, og finansieringen av et slikt.

ELBUS – feil buss?

Elektrobransjens utviklingssenter ELBUS ble formelt stiftet i 1992, som et svar på åttiårenes krav om etter- og videreutdanning (EVU). Stiftelsen ELBUS ble bygget omkring tre hovedmålsettinger; EVU, bedrifts- og organisasjonsutvikling, og for å fremme ny teknologi. På denne tiden hadde det innen NEKF vunnet fram en retning som ville gå forsiktig fram i EVU-spørsmålet, og for dem var ELBUS svaret. Dette ble kanskje best illustrert gjennom NEKFs politisk nøytrale slagord "Teknologi vår fremtid".

Formelt eies ELBUS av NELFO og EL&IT forbundet, som likeverdige eiere. Sjøl om EL&IT altså står som deleier, omfattes eierrettighetene likevel bare av medlemmene på gamle sektor IRI i NEKF. ELBUS er nemlig et ektefødt barn av Landsoverenskomsten og tariffoppgjøret i 1990. Finansieringen ble ordnet gjennom et kompromiss der medlemsbedriftene skulle innbetale en avgift av den totale lønnsmassen og ved at det på den andre siden ble gitt et avkall i reisetidsbestemmelsene. Avgiften utgjør i dag 0,35% av den totale lønnsmassen.

ELBUS ledes av et styre, men et arbeidsutvalg bestående av to representanter fra hver av organisasjonene står for den mer praktiske forvaltningen av ELBUS. I arbeidsutvalget sitter Tove Johansen og John Kaasa fra EL&IT-forbundet.

ELBUS' virksomhet

For medlemmene forbindes nok ELBUS først og fremst som kursleverandør innen elektrobransjen, og dette har vært og er en viktig del av virksomheten. ELBUS har likevel slitt med manglende oppslutning om tilbudene. Liten aktivitet med hensyn til etterutdanning i bedriftene, og generell lav møteaktivitet i opplæringsutvalgene er konklusjonen etter en undersøkelse i 1998. Dette bildet bekreftes av undersøkelsen om etterutdanning fra 2002.

Spisepause for Sønnico- og ABB-montører. *Ark.149*

Lav oppslutning har da også medvirket til at ELBUS siste året har blitt gjenstand for en omorganisering i retning av å bli mer prosjektorientert. For kursvirksomhetens del har omorganiseringen ført til at en går langt mer aktivt ut mot bestemte målgrupper lokalt, og bruker eksterne undervisningskrefter til gjennomføringen. Særlig blir det lagt vekt på å formidle viktigheten av kompetanseutvikling, og med bedriften som arena for læring.
Når det gjelder arbeid med prosjekter og forskning og utvikling (FoU), så er dette i ferd med å bli en stadig viktigere del av virksomheten. Det såkalte realkompetanseprosjektet innenfor elektrobransjen, som kom i kjølvannet av den såkalte kompetansereformen er hittil det største. Prosjektet Dokumentasjon av realkompetanse er nå i ferd med å videreføres gjennom EU-institusjonen Leonardo som støtter slike prosjekter innen EU.
13. juni i år mottok ELBUS en og en kvart million kroner KUP-midler til prosjektet "Lærende organisasjoner i elektrobransjen". Kompetanseutvikl ingsprogrammet (KUP) er en del av kompetansereformen der regjeringen etter tariffoppgjøret i 1999 lovet å bruke 400 millioner på kompetanseutvikling over en treårsperiode. I år fikk i alt 13 prosjekter til sammen 17 millioner av disse KUP-midlene.

Status og målsettinger

Status for EVU-saken i dag er at bedriftene fortsatt har full styring med den etterutdanningen som eventuelt skjer i bedriftene. I forhold til videreutdanning er forholdene også i praksis som før, med et mulig unntak. Fastsetting av opptakskrav i forhold til studiekompetanse/realkompetanse er det nå opp til den enkelte høyskole å avgjøre. Om dette er et fremskritt er riktignok diskutabelt.

Når ELBUS nå bringes i søkelyset i forbindelse med EVU-kravet, er det først og fremst for å se om dette er et verktøy for å nå målsettingene innenfor EVU-området. EVU-kravet i forbindelse med streiken i 1996 var to uker betalt rett til etterutdanning. I dette ligger to sentrale elementer som ikke er innfridd, og som fortsatt ligger til grunn for den videre kampen.

De to elementene er en individuell rett til selv å velge utdanning, og en reell mulighet gjennom en økonomisk kompensasjon for utdanningskostnader og livsopphold. Det er dermed rundt disse elementene dagens EVU-krav må utformes praktisk, og da ser det ut til at løsningen med å bygge et EVU-fond er mer aktuelt enn å gjenta kravet slik det var utformet i 1996.

En overordnet målsetting for ELBUS var og er å bidra til kompetanseheving i bransjen, og å generere offentlig støtte til bransjeutvikling (LOK 1990). Generelt ble avtalen om ELBUS forankret i Hovedavtalens ideer om at etterutdanningen utelukkende skulle tjene den enkelte bedrift, og ikke den enkelte arbeidstaker. Slik ble ELBUS bygget på tre hovedpilarer; høyne kompetansen hos de ansatte, spre kunnskap om forskning og utvikling og bidra til organisasjonsutvikling i bedriftene.

Det er fullt mulig å hevde at ELBUS har nådd sine mål slik de ble utformet i 1990. Derimot ser vi tydeligere i dag enn for tretten år siden at målene for EVU fra arbeidstakersiden er helt annerledes enn dem ELBUS arbeider mot. Spørsmålet om EL&IT-forbundet fortsatt skal delta i dette arbeidet bør derfor uansett være svært aktuelt. Det som er sikkert er at en fortsatt deltakelse ikke kan begrunnes ut fra EL&IT-medlemmenes aktuelle EVU-mål. Og da spørs det hvor interessant det vil være å finansiere denne virksomheten videre fremover.

ELBUS-midlene til EVU-fond?

Dersom EL&IT-forbundets vei videre i EVU-saken blir et EVU-fond, vil derfor det mest aktuelle finansieringspørsmålet bli om det er mulig å kanalisere de midlene som i dag går til ELBUS, til et slikt fond. ELBUS er en del av tariffavtalen og kan derfor sies opp, eller gjøres til gjenstand for forhandlinger.

På den ene siden er erfaringen hittil at produksjon av egne kurs ikke automatisk fører til at dette blir til reelle tilbud. Kurstilbud vil uansett dukke opp dersom det finnes et marked for det. Det gjelder både fagkurs og kurs rettet mot organisasjons- og bedriftsutvikling.
På den andre siden har EL&IT-forbundet som arbeidstakerorganisasjon også et ansvar for det faglige innholdet i bransjen. Prosjekter og FoU er også en del av virksomheten til ELBUS. Til dette arbeidet har ELBUS selv sikret seg finansiering utenfra. Leverandører vil alltid ha et ønske om å fremme ny teknologi, og både staten og EU har gjennom oppdrag vist interesse for ELBUS.

Det er igjen grunn til å fremheve LOs Utdanningsfond som en modell det er mulig å bygge et EVU-fond på. LOs utdanningsfond bygger på den enkeltes rett til å velge og dekker både skoleutgifter og livsopphold. I 2000 delte utdanningsfondet ut stipender for om lag 21 millioner kroner i hele LO. Lønnstrekket som går til ELBUS utgjør om lag en tredel av dette. Skulle det likevel være utilstrekkelig, kan en åpning for å avsette deler av mellomoppgjørene til EVU-fondet være veien å gå.

Fagbevegelsen det nye tilsynet?

Olje- og anleggskonferansen Haugesund 16. – 18. juni 2003

Om lag femti deltakere møtte til EL&IT forbundets olje- og anleggskonferanse i Haugesund 16. til 18. juni 2003. Konferansen er en årviss foreteelse i regi av forbundets olje- og anleggsutvalg, og med støtte fra distriktene med flest medlemmer innenfor dette arbeidsområdet. Det betyr at konferansen først og fremst blir dominert av deltakerne fra Hordaland, Sogn og Fjordane og Rogaland.
Årets tema var de ulike problemstillingene knyttet til den norske elektrobransjens stilling i en tid der det åpnes for internasjonal konkurranse, der tariffavtaler blir undergravd, lovverket opphevet, tilsynet svekket, og der Regjeringens næringspolitikk går ut på ikke å mene noe om næringspolitikk i det hele tatt.
Altså, hvordan hindre sosial dumping i forbindelse
med arbeidsinnvandring, og sikre et faglig kvalifisert elektroarbeid?

Tariffpolitisk beretning

Trond Løvstakken åpnet konferansen og la fram en tariffpolitisk beretning på vegne av EL&IT forbundets olje- og anleggsutvalg. Offshorelønnen inneholder en del utarifferte bedriftstillegg det ville være ønskelig å få tariffert gjennom Landsoverenskomsten (LOK), sa han. Ellers mottas mange søknader om ulike rotasjonsordninger. Forbundets olje- og anleggsutvalg har dessuten arbeidet med handlingsplan, sosial dumping og utenlandsk arbeidskraft. En viss politisk innflytelse på dette området får en ved høringer gjennom LO industri, LOs helikopterutvalg og LOs olje- og gassutvalg. I LOs olje- og gassutvalg er Trond Løvstakken EL&IT forbundets representant.
En kommer ikke utenom det faktum at det er hovedtariffoppgjør våren 2004, og at forberedelsene er i gang. Leder av tariffavdelingen Jan Olav Andersen kom inn på dette med henvisning til det store neiflertallet innen olje- og anleggsmiljøet ved oppgjøret i 2002. I innlegget drøftet han hvilke alternativer denne gruppen hadde til å øke sin innflytelse avtalemessig. Dette spørsmålet ble også diskutert som gruppearbeid og siden fremlagt i plenum. Av debatten framkom et forslag fra Øyvind Wallentinsen, Rogaland, om en juridisk utredning av mulighetene for en egen avtale for offshore. Jan Henrik Larsen gikk sterkt imot en splittelse av IRI-miljøet og foreslo at konferansen støttet en uttalelse som slo fast at man bare ville ha en avtale. Det ble også enstemmig vedtatt. Men Wallentinsen fikk likevel flertall for en utredning. Det vil likevel bli landstariffkonferansen som trolig får siste ordet i denne saken.

Faglige rammevilkår

Når det gjelder den norske elektrobransjens muligheter for å klare seg, må en også se på de endringer i rammevilkår som den borgerlige regjeringen med et borgerlig stortingsflertall har vedtatt for en friere konkurranse. Dette innebærer både endringer i lovverket og tilsynsordningene. Allerede på midten av nittitallet ble de faglige forskriftene svekket. Nå er det tilsynsordningene som står for tur. DBE (Direktoratet for brann og elsikkerhet) som etter hvert fikk myndighet på forskriftområdet, har avgrenset seg fra den faglige siden og kun vurdert den juridiske. Det faglige ansvaret har blitt desentralisert ut i den enkeltes internkontrollmappe. En ytterligere svekkelse av tilsynet skjer ved at DBE fra første september blir en del av det nye direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap under Justisdepartementet. Dette var utgangspunktet for innlederne Trond Løvstakken og Jan Henrik Larsen, der de henholdsvis tok utgangspunkt i maskindirektivet og den etter hvert omtalte "maskinen" i Mosjøen, og FKE (Forskrift om kvalifikasjoner for elektrofagfolk). Også disse spørsmålene ble diskutert i grupper og plenum.

Sosial dumping

Hvordan arter innslaget av utenlandsk arbeidskraft seg innefor elektrobransjen, var spørsmålet Trond Løvstakken forsøkte å gi svar på i sin innledning om sosial dumping. Sosial dumping er undergraving av lønns- og arbeidsforhold brukt som konkurransefaktor. Problemet er først og fremst synliggjort i Norge i forbindelse med utenlandsk arbeidskraft. Løvstakken trakk fram ulike former dette foregikk på, og viste til flere eksempler, og til kreative forklaringer fra ulike arbeidsgivere for å forklare at alt skulle være i orden.

Arbeidsinnvandring

Børre Pettersen som nok er den i LO som har best greie på spørsmålene omkring arbeidsinnvandring, var gjesteinnleder. Etter den siste utvidelsen av EU vil om lag nitti prosent av arbeidsinnvandringen komme fra land innen EØS. Disse trenger som kjent ikke søke om arbeidstillatelse. Med bakgrunn i det som hittil har skjedd innen EØS trodde han likevel ikke dette ville føre til noen eksplosjon av arbeidsinnvandring. Fagbevegelsens mål er uansett å unngå sosial dumping, og et av svarene kan være en allmenngjøring av tariffavtalene. Han mente Arbeidstilsynet

måtte gjøres til det offentlige organet som burde ha ansvaret for arbeidsinnvandringen. På arbeidsgiversiden bør hovedentreprenør gjennom lovverket ha ansvar for at lønnsforhold, HMS, skatt osv. er i orden hos underentreprenørene. Uansett hviler det et stort ansvar på fagbevegelsen som må sørge for at det er organiserte forhold, også internasjonalt. I et nytt arbeidsmarked må fagbevegelsen trolig bruke mer av tiden på kontroll og tilsyn der det offentlige tok ansvar før.

Pettersen understreket at alle arbeidstakere, også utenlandsk ansatte som arbeider hos norske firma, skal ha dokumentasjon på at det finnes et arbeidsforhold, en arbeidskontrakt. Dette er hjemlet i Arbeidsmiljøloven og Arbeidstilsynet skal følge opp. Også ferieloven gjelder.

Allmenngjøring av tariffavtaler

Jan Olav Andersen innledet om spørsmål knyttet til allmenngjøring av tariffavtaler. Allmenngjøring betyr at alle som arbeider innen et bestemt tariffområde må følge tariffen. Formålet er å hindre sosial dumping. Dette er en ordning vi har rett til å kreve innført, men samtidig tar vi på oss en ny rolle som tilsyn for å kontrollere at allmenngjøringen blir gjennomført, også i uorganiserte bedrifter. Da må vi også diskutere arbeidsmetoder, og hva gjør vi når vi oppdager brudd på allmenngjøringen? Boikott vil for eksempel være et lovlig virkemiddel mot virksomheter som bryter allmenngjøringen.

Også spørsmålene om arbeidsinnvandring, sosial dumping og allmenngjøring ble diskutert av konferansedeltakerne. Det var helt klart at en her står overfor helt nye og store utfordringer, og der det kreves tiltak på flere områder. Konferansen vedtok for øvrig til slutt enstemmig to uttalelser; en mot sosial dumping og en mot den såkalte kvalitetsreformen som vil fjerne elektro som eget grunnkurs på videregående.

Trond Løvstakken (t.v.) er EL&IT forbundets representant i LOs olje- og gassutvalg. Her sammen med forbundsekretær Jan Aasarmoen på olje- og anleggskonferansen. *Ark.162*

Jan Henrik Larsen (t.v.) innledet om endringene av de faglige rammevilkårene. Børre Pettersen (t.h.) er trolig den som kan mest om arbeidsinnvandring i LO. *Ark.163*

Fra olje- og anleggskonferansen i Haugesund. *Ark.162*

Av Erik Grytdal

Thatcheristiske skygger over elektrobransjen

Elektrobransjen er i endring. Der arbeidsforholdene tidligere var regulert innenfor nærmere faglige definerte rammer, er lover og forskrifter nå i ferd med å avskaffes. I den frie konkurransens navn. Styringsvilje og industripolitikk mangler fra regjeringens side, og bransjen selv preges av usikkerhet og tafatthet. Det er høyrepolitikk i praksis dette handler om. Virkningene ser ut til å merkes først for elektromontørene innenfor olje/skipsindustrien eller industrien generelt. Det betyr ikke at ikke resten av bransjen etter hvert også vil merke virkningene.

Montørforum peker på fem av problemområdene, og disse bør du kjenne:

1. Arbeidsinnvandring

Fra 1. mai 2004 vil Norge som EØS-medlem få de nye EU-landene med som en del av et fritt arbeidsmarked. Det vil bety at en del østeuropeiske land med ekstremt lave lønninger ikke lenger trenger å søke om arbeidstillatelse i Norge. Dette vil trolig medføre en økning av sosial dumping. Så lenge det ikke er politisk flertall for utmelding av EØS, finnes to muligheter for fagbevegelsen å møte dette problemet på. Enten å be om overgangsordninger som EU har åpnet for, eller at en prøver ut loven om allmenngjøring av tariffavtaler.

Omlag nitti prosent av den utenlandske arbeidskraften som kommer til Norge vil etter 1.mai 2004 komme fra EU. Høye levekostnader i Norge vil trolig fremme arbeidsinnvandring for kortere oppdrag. Arbeidsvandringen innen EU er i dag under en halv prosent, noe kapitalkreftene også har beklaget å være alt for lite. Til tross for arbeidsledigheten ønsker altså folk stort sett å bo der de har sine sosiale og kulturelle bindinger.

Men vi er også vitne til arbeidsutvandring. I Norge har vi tradisjonelt hatt mindre forskjeller i lønninger enn ellers i EU. Derfor ser vi allerede eksempler på at nordmenn med høyere utdanning søker seg til utlandet for bedre betalte jobber etter å ha fått en gratis eller rimelig utdanning i Norge. Universitets- og høyskolesystemet er da også under Clemets regime i ferd med å endres til amerikanske standarder, for å lette arbeidsvandringen. Et fritt arbeidsmarked med manglende muligheter til arbeid i Norge vil dermed også undergrave ethvert krav om gratis utdanning.

2. Allmenngjøring – tiltak mot sosial dumping?

EU-EØS-området er et fritt arbeidsmarked med ulikt lønns- og kostnadsnivå, og etter utvidelsen av EU-EØS neste år vil forskjellene være større enn noensinne. Spørsmålet vi som fagbevegelse står overfor gitt disse rammebetingelsene er: hvordan kan vi hindre at dårlige lønns- og arbeidsforhold blir gjort til den avgjørende faktoren ved tildeling av oppdrag i Norge? Norske arbeidere må tross alt ha en lønn som står i rimelig forhold til kostnadsnivået i Norge for å overleve. Dette vil også gjelde arbeidsinnvandrere som slår seg ned permanent. Problemet er oppdrag for et begrenset tidsrom der lønningene er lave, men likevel høye i forhold til kostnadsnivået i det landet der lønningene blir brukt. Det er et kostnadsnivå det vil være umulig å konkurrere på.

Krav om allmenngjøring av tariffavtaler kan være en måte å møte sosial dumping på. Et slikt krav avgjøres av en tariffnemnd og vil om det godkjennes være lov. Det må imidlertid først dokumenteres store lønnsforskjeller innenfor et spesielt område. Vinner en først fram må alle arbeidsgivere innen området betale tarifflønn, men er ikke forpliktet overfor andre deler av tariffavtalen. Dersom arbeidsgiverne ikke følger pålegget vil boikottaksjoner være lovlige virkemidler.

3. Maskindirektivet – nye tolkninger av gamle forskrifter

Maskinforskriften er som navnet tilsier en forskrift som beskriver krav som stilles i forbindelse med en maskins oppbygging. Men hva er en maskin? Behovet for en definisjon av begrepet maskin viste seg å bli svært aktuelt i fjor i forbindelse med en utvidelse av Elkem Aluminiumfabrikk i Mosjøen. "Maskinen" det her var snakk om var et helt fabrikkanlegg. Fabrikken består av tre bygninger over fire etasjer. Den

Jan Olav Andersen Innleder om allmenngjøring av tariffavtaler på olje- og anleggskonferansen i Haugesund 16. - 18. Juni 2003. *Ark.162*

er 125 meter lang og om lag 20 meter høy. Ved å definere dette anlegget som en maskin og ikke som anlegg kunne det norske selskapet Diabulk som leverte anlegget, bruke billige polske arbeidere til å utføre installasjonsarbeidet. Alt en trengte var en installatør som koplet anlegget til nettet. DBE har en juridisk (ikke faglig) fundert tilnærming til hvordan dette skal defineres og er dermed enig i at dette konkrete anlegget er en maskin. Av dette følger dermed at DBE kommenterer seinere avdekkede farlige tekniske mangler ved anlegget på følgende måte:

En lokal installatør er nødvendigvis ikke heller en garanti for at alle sikkerhetsfunksjoner i henhold til forskriften er til stede fordi det å bygge maskiner er et spesialområde hvor det er leverandøren som selv i de fleste tilfeller er best skikket.
Innen EU og Norden for øvrig tillates leverandøren/fabrikanten å bygge sammen en elektrisk/mekanisk maskin under maskindirektivet, uten at en elektroinstallatør er inne i bildet.
Dvs installatøren gjør eventuelt tilgjengelig kraftkurser (strøm) til maskinen og kopler til.
Maskinleverandøren vil stå ansvarlig for resten.

En slik vid definisjon av maskinbegrepet åpner altså for at alle samvirkende industrianlegg/prosesser i prinsippet kan installeres "…uten at en elektroinstallatør er inne i bildet". At dette fort kan få alvorlige konsekvenser både for elektrobransjen og samfunnet er det vel liten tvil om.

4. Autorisasjon på internett

Autorisasjonsbestemmelsene slik bransjen har lært å kjenne dem, styrt etter klare regler og der den faglige kontrollen var nært knyttet til det lokale E-verket, er nå fjernet. *Forskrift om autorisasjon av elektroinstallatører og elektromontører som står i elektroinstallatørers stilling, fastsatt ved kgl. res. 19. september 1975* er fra1. januar 2003 avløst av *Forskrift om registrering av virksomheter som prosjekterer, utfører og vedlikeholder elektriske anlegg.*

Registreringsforskriften som den kalles stiller ikke i seg selv noen krav til kvalifikasjoner, men viser i forordet til FKE, internkontrollforskriften og relevante forskrifter. Forskriften krever kun at virksomheten, norsk eller utenlandsk, registrerer seg og oppgir fagområde og ansvarlig person. Dette skjer enkelt og greit på internett.
En forutsetter med andre ord at den enkelte virksomheten gjennom sitt eget internkontrollsystem oppfyller de øvrige krav til kvalifikasjoner.

Mens en tidligere måtte søke om autorisasjon og ble faglig vurdert, er det nå nok å registrere seg. Riktignok må virksomheten registrere seg i Brønnøysundregisteret først, og deretter skal registreringen godkjennes av DBE (Direktoratet for brann- og elsikkerhet) som er satt til å forvalte forskriften. Men i den tidligere forskriften ble den enkelte installatør vurdert faglig og på forhånd, av det lokale E-verket innefor et avgrenset område før en fikk lov å starte opp. En godkjenning var direkte knyttet til faglig kunnskap og kunnskap om lokale forhold, samtidig sominneholdt en føre var tenkning. inneholdt en føre var tenkning.

Grunnlaget for en faglig vurdering av virksomhetene svekkes for det første når ansvaret flyttes fra E-verkene til DBE, og integrerer dem i det nye direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap under justisdepartementet. For det andre kommer problemet med den geografiske avstanden. Hva vet vi om hvilken kunnskap utenlandske virksomheter har om norske forskrifter eller generelle norske forhold? Det er vanskelig å forestille seg at DBE (sjøl om de ville) i det hele tatt kan skaffe seg svar på det spørsmålet. Dermed vil føre var prinsippet være kastet over bord, og ansvaret i beste fall først komme til overflaten når noe går galt.

5. Endringer i tilsynsvesenet

Fra 1. september 2003 er også Direktoratet for brann- og elsikkerhet (DBE) historie. DBE vil bli integrert som en del av det nye Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, underlagt justisdepartementet. Omorganiseringen kan godt sees på som en del av den såkalte "moderniseringen" av offentlig sektor, som egentlig har til hensikt å avvikle direkte offentlig kontroll og styring, og erstatte det med internkontroll, generelle rammebetingelser og liberalisering/privatisering.
Fra elektrobransjens side er det uro over at ord som elsikkerhet nå blir borte, og at fokus kan komme til å bli flyttet fra det faglige til det juridiske feltet. For Det lokale eltilsyn (DLE) sin del, er organiseringen av DLE og dets oppgaver for tiden under utredning, og dette arbeidet vil pågå ut året. Ikke uventet er konkurranseutsetting av dette området også, blant de tiltakene som vil bli vurdert.

UTENLANDSK ARBEIDSKRAFT OG SOSIAL DUMPING

Av Åge Blummenfelt

Når dette leses pågår det en heftig debatt i deler av norsk fagbevegelse om allmenngjøring av tariffavtaler. Debatten har sin bakgrunn i forhold som blant annet Elektroarbeidernes Fagforening har vært med å avdekke.
Kort fortalt, det kommer utenlandsk arbeidskraft inn på prosjekter i Norge, men de beholder lønn og arbeidsbetingelser som om de er i sitt hjemland.

Tips fagforeningen!

Elektroarbeidernes Fagforening har avdekket :

- Arbeidere fra Litauen som arbeider med stolper for Telenor, de hadde 300 kroner dagen og arbeidet 12 timers dag. Da Telenor ble "gjort oppmerksom" på forholdet ble kontrakten opphevet
- Elektrikere fra Østtyskland som arbeidet på Mongstad for 63 kroner timer, nesten uten hjemreise og avspasering. De arbeidet så mange timer at det sprengte enhver grense. Arbeidstilsynet har nå varslet millionbøter mot Statoil
- Polakker som arbeidet for ABB i Ølen, var registrert som arbeidere med spesialkompetanse, mens de i realiteten var billig arbeidskraft
- På Kollsnes utføres nå et stort prosjekt der ingen norske firma er involvert i prosjektet. Hvilken lønns og arbeidsvilkår "elektrikerne" har på Kollsnes prosjektet har vi ennå ikke fått avdekket. Vi har avdekket at det tyske Foxboro som har fått elektro entreprisen ikke har installatør i Norge, men de har registrert seg som installatør via DBE sine hjemmesider. Noe som er fullt mulig etter at autorisasjonsbestemmelsene ble opphevet.

At vi har utenlandsk arbeidskraft på store norske prosjekter er ikke noe nytt. Vi har hatt det på alle store utbygginger som vi har hatt i forbindelse med oljeprosjekter, der entreprenørselskapene har hentet inn utenlandsk arbeidskraft for å klare oppdragene. De har i stor grad vært hentet fra Norden og de har alltid arbeidet på norske lønns- og arbeidsvilkår.

Det er nå flere forhold som er nye :

- Vi har inne utenlandsk "elektrikere" på flere prosjekter mens vi har mange ledige elektrikere hos oss
- Den utenlandske arbeidskraften har en kostnad som ingen norske bedrifter kan konkurrere med
- Tidligere var utenlandsk sysselsatt gjennom norske firma. Nå er det store utenlandske selskaper som har selvstendige entrepriser.

Lønnsnivået og levestandarden i Europa er meget variert. Alt fra Norge som er et høykostland til deler av Øst-Europa der lønnsnivå og levestandard er meget lav. Det i er i tillegg stor arbeidsledighet.

Ingen i Elektroarbeidernes Fagforening eller norsk fagbevegelse har noe i mot at utenlandske arbeidere kommer til Norge for å arbeide. At arbeidsfolk reiser der det er muligheter for å jobb er heller ikke noe nytt.
Vi ønsker utenlandske elektrikere velkommen. Men vi forlanger at de skal arbeide på lønns og arbeidsvilkår som vi er vant med her i Norge. Tidligere har "inntak" av utenlandsk arbeidskraft vært strengt regulert gjennom lover og avtaler samt at det i all hovedsak har vært norske lønns og arbeidsvilkår. Dette endrer seg nå som følge av en bevisst politikk.

Lover og regler er endret som følge av en bevisst politikk:

- Sysselsettingslovens §27 som var forbud mot utleie av arbeidskraft er blitt opphevet.
- Arbeidstilsynet som kontrollinstans er blitt bygget systematisk ned.
- Det stedlige tilsyn er blitt endret slik at det ikke skal utføre sluttkontroll på det som blir utført, men kontrollere at internkontrollsystemene i bedriften er ok.
- Vi har ikke lenger et eget direktorat for eltilsyn.
- Installasjonsvirksomhet må ikke lenger søke om autorisasjon, de trenger kun å registrere seg på Direktoratet for brann og eltilsyn (DBE) sine nettsider.
- Maskin direktivet som gir ufaglært anledning til å kople intern-forbindelsene på en maskin. DBE har i et tilfelle definert en fabrikk i Mosjøen på over 2000 kvadratmeter som en maskin. Dermed har ufaglært arbeidskraft installert hele fabrikken.
- 1 mai 2004 er hele Europa inklusiv Polen og de Baltiske land en del av et fritt arbeidsmarked i Europa.
- Vi har en "industriminister" som uansett hva som fremkommer på nyhetene svarer at han ikke har verktøy i kassen sin til å gjøre noe med dette. Om det er viljen eller evnen er noe omdiskutert. Vi er redd han mangler begge deler.

Vi har en regjering som konsekvent arbeider for å tilpasse oss internasjonal konkurranse. I deres øyne betyr det at de lønns og arbeidsvilkår som er har i Norge skal presses nedover. For å få det til arbeider regjeringen aktivt med å bryte ned det som finnes av kontrollsystemer.

Bildet som vi tegner av situasjonen er mørkt, og det er med god grunn. Det virker som om det er kun vi i fagbevegelsen som er opptatt av denne typen spørsmål. Kampen mot sosial dumping er dessverre ikke tema blant norske politikere, de diskuterer overgangsordninger eller ikke i forbindelse med arbeidsinnvandring. Politikerne er opptatt av om det er mange som vil reise til Norge for å søke seg jobb, noe som er en helt uinteressant problemstilling i forhold til sosial dumping.

Vi har et svar som vil kunne avhjelpe situasjonen og det er allmenngjøring av tariffavtalen. Det er en del av EU-lovgivningen som gir oss mulighet til å lovfeste hele eller deler av tariffavtalen. Det betyr at den delen som er allmenngjort blir å betrakte som minstelønn. En kan da ikke dumpe lønnsnivået, men tariffavtalen inneholder mye mer enn lønn. For montører som er på reiseoppdrag ligger det en betydelig kostnad i diett, reise og oppholdskostnader.

Som nevnt innledningsvis har Elektroarbeidernes Fagforening avdekket en del forhold rundt sosial dumping. Dette får fagforeningen vite fordi medlemmer og tillitsvalgte er flinke til å tips om hva som foregår.

– Slave-kontrakter på Mongstad

Faksimile fra BT. Elektroarbeidernes fagforening avdekket sosial dumping ved det nyprivatiserte Statoil's anlegg på Mongstad

Før EU-utvidelsen 1. mai 2
LO KREVER KRAFTTAK MOT SOSIAL DUMPING

Av Arne Nesheim

Travelt på jobben?

Betong!, roper jeg. Jernbinderne reiser seg opp, kommer betongen allerede nå? Er det vi som er seine denne gangen?? Just kidding, ..Nei det var bare en spøk sier jeg, elektrikeren som for en gangs skyld var ferdig med å legge rørene på dekket før betongbilen stod der og brummet.

Har du opplevd det å føle at du ligger etter i det arbeidet du skal gjøre? Hvis det er slik at de fleste nå tenker at, jo det stemmer, da er det vel noe galt, eller?

Byggefristene blir knappere og knappere sier mange, enten det gjelder arbeid på dekke eller montering av hva som helst ellers på byggene.

Hvorfor det?

Hvorfor må det være slik i byggebransjen at flere og flere føler at det ikke mestrer tiden. (som det jo kommer mer av hele tiden.)

Byggelånsrenter sier noen. Fortjeneste på investert kapital. Cash Flow. Hva er det?
Jo, det er noe som økonomene styrer med det. Blir byggene oppført av økonomer?
Eller er det slik at ingeniørstanden og ledelsen i byggebransjen er blitt overkjørt av økonomene, og bare prøver å følge opp så godt de kan, og dermed ikke klarer å planlegge det som skal gjøres tidsnok?

Eller er det slik at vi ikke gjør tingene på riktig måte? Det er jo ikke nødvendigvis slik at det å jobbe effektivt fører til stress, eller overtidsarbeid for den saks skyld.
Hvorfor klarer så få elektrikere å stå i arbeid til man når pensjonsalderen?

Det blir verre og verre, ja nå er det blitt så gale at i Sverige så streiket elektrikerne nå på forsommeren nettopp på grunn av dette. Nå er det nok, mener de. De ønsker levelige arbeidsforhold, og stilte derfor krav om tillegg hvis flere personer/ fag jobber i samme rom mm. Ja, i Sverige streiket de for dette med korte byggefrister og levelige forhold på byggeplassene. Det endte med at LO i Sverige lovet å ta opp problemstillingen i tariffoppgjøret neste år. Det blir spennende å følge utviklingen. Kanskje vi kunne hjulpet litt til ved å stille tilsvarende krav her i landet?

I vårt geografiske nærområde vil jeg tro at det hele tiden pågår prosjekt der man strekker arbeidsinnsatsen utover det som tiden (som det jo kommer mer av hele tiden) tillater.
Kanskje tror vi at dette er noe nytt og at det ikke nytter å prøve å forandre på det. De som leser historieboken til fagforeningen vil oppdage, på side 382, at det var noen som for 23 år siden slo i bordet, og mente at nok var nok. Kanskje vi snart må gjenta det?

0-feilprosjektet som forbundet sammen med Nelfo nå har startet slår fast at mange av feilene som gjøres skyldes tidspress. Kanskje kan bransjen i samarbeid denne gangen gjøre noe slik at det blir bedre arbeidsforhold i elektrobransjen.

Jørgen Hattemaker

Alf Prøysen **1914-1970**

Ja, fysst så vil je nevne min stilling
og min stæinn:
je står og svarve hatter i Salomo sitt
læinn.

Sjøl bær' je navnet Jørgen, så skil-
naden er stor,
men både je og Salomo kom nakne
tel vår jord.

Refr.: Sola skinn' på deg
så skuggen fell på meg,
men graset er grønt for æille.

Når liljene på marken i fager
blomstring står
og æille himlens fugler sin glade
trille slår

Je nynne såmmå strofa i
Hattemakergrend
og morgendagen, Salomo, -hva veit
vel vi om den.

Refr.: Sola skinn' på deg...

Har Salomo sitt måltid med vin og
fyllte fat,
je sug på harde skorper og kæille det
for mat.

Men det vi gjer ifrå øss dit vi i løn-
ndom går
blir gras til hyrdens hvite lam og
Sarons sorte får.

Refr.: Sola skinn' på deg...

Når dronninga av Saba gjør Salomo
visitt,
je ser 'a Lea Lettvint og hu har tenkt
seg hit.

Om leiet blir forskjellig frå silkeseng
tel strå,
vi går mot såmmå paradis og hører
harper slå.

Refr.: Sola skinn' på deg...

Når sola synk og dale bak slottets
tårn og tind,
da kjæm den mørke natta med drøm
og tankespinn.

Da blir je sjøl kong Salomo, og
hæinn blir kæinnskje den
som står og svarve hatter uti hatte-
makergrenn,

Refr.: -og sola skinn på meg
så skuggen fell på deg,
men graset er grønt for æille.

Alf Prøysen

Av Nils Gunnar Knutsen

Etter- og videreutdanning på egenhånd?

Går du med planer om å begynne på skole. Ikke vent på at du skal få tilbud av bedriften, for det får du antagelig ikke. Søk om permisjon og sett i gang. Det er tøft, men fullt mulig hvis du har den rette innstillingen og er villig til leve litt sparsommelig noen år.

Etter over 20 år som elektriker tok jeg for noen år siden et valg, jeg ville tilbake på skolebenken igjen. Jeg tok permisjon fra jobben. Oppsparte midler, stipendier, lån og litt strøjobber gjorde det mulig for meg å realisere planene. Først tok jeg forkurset ved Bergens Tekniske Fagskole (BTF). Dette er et kurs for dem som mangler den formelle teoretiske kompetansen (GK og VK1 etter R-94). Der ble fagene engelsk, norsk, matte, naturfag og samfunnsfag gjennomgått. Etterpå tok jeg fatt på 1-året ved BTF, med fordypning i elkraft. Når dette leses er jeg forhåpentligvis i gang med 2-året hvis økonomien tilsier det.

Ta sats og hopp

For å begrunne hvorfor jeg skriver denne artikkelen i Montørforum må vi gå tilbake til streiken elektrikerne hadde for retten til etter- og videreutdanning. Etter min mening oppnådde vi svært lite ved denne streiken. Vi fikk inn paragraf 5 i Landsoverenskomsten som sier noe om at bedriften skulle opprette opplæringsutvalg og kartlegge den enkeltes kompetanse og ut i fra det skulle de få et kurstilbud. I ettertid ser vi at få elektrobedrifter har fått dette til.

Derfor denne oppfordringen til elektrikere som går med planer til videre skolegang, ta sats og hopp. Ikke gå og vent på at bedriften skal gi deg tilbud om kurs, det er ikke sikkert du får oppleve. Det finnes ordninger med lån og stipendier som kan gjøre det mulig å realisere det, og i disse tider når arbeidsmarkedet er stramt og gjerne mange er permittert er tiden inne for å realisere seg selv.

Prøvebåser ved Fagprøve- og ressurssenter for Vestlandet (FASE VEST) på Stord. *Ark.A.N.*

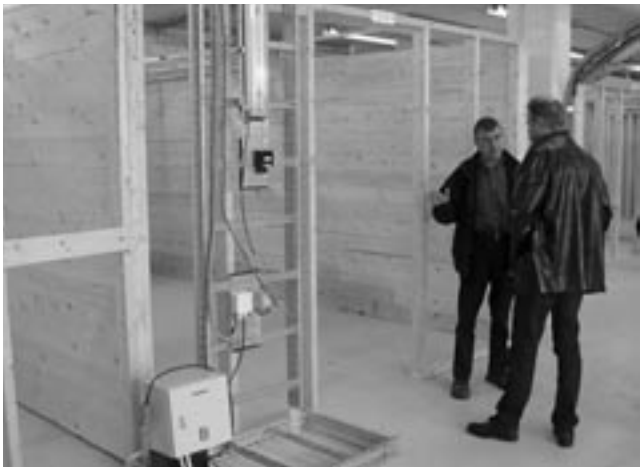

Velger du fagskole, noe som jeg har gjort, har du mange muligheter. De fleste velger å ta første året på full tid, men du kan også ta det som privatist. Da plukker du ut de fagene du vil ta, og tar det over de antall år som passer for deg.

Stort pensum

Første året ved skolen går du gjennom en mengde med allmennfag. Studieretningsfagene engelsk, naturfag og matte avsluttes første semester, mens norsk og nyere historie avsluttes til sommeren. Disse fagene sammen med samfunnsfag fra forkurset gir deg studiekompetanse til å begynne på høyskoler og universiteter. Markedsføringsledelse, linjematte, elektroteknikk, datakommunikasjon, elektroniske systemer, tegning og dokumentasjon, industriell måleteknikk og mekanikk er fordypningsfag. I tillegg kommer ulike valgfag.

Andre året er mindre teori og mer praktisk arbeid. Noe som for mange av studentene oppleves som mer givende. Du får brukt kunnskaper som du har opparbeidet deg gjennom arbeidslivet. Du jobber opp mot næringslivet, sammen med medstudenter, med et tverrfaglig prosjektarbeid. Oppgavene for studentene bør være virkelighetsnære oppgaver eller problemstillinger som teknikere og ingeniører innen industri og næringsliv møter i sin hverdag.

Krever god planlegging

Dette året er et råkjør. Veldig mye teori skal inn på veldig kort tid. Spesielt i de tunge fagene som elektroteknikk, matte, elektroniske systemer og mekanikk kreves mye jobbing. Sammen med de andre fagene og alder, sier det seg selv at det i perioder kan gå litt over «stokk og stein». Det kreves at du er veldig motivert når du starter denne utdannelsen. Med undervisningen på skolen og hjemmearbeid er det ikke uvanlig at mange studenter kommer opp i både 50 og 60 timer i løpet av en uke, alt etter hvilken bakgrunn du har fra før. En ungdom som kan «mure» seg inne på en hybel, leve i sin egen studieverden og fordype seg i stoffet tar det lettere enn en «gamling» som ikke har gått på skole på 25 år, og som gjerne har familie å tenke på. En student med familie skal gjerne hente barn i barnehagen, lage middag, hjelpe de håpefulle med lekser, bringing og henting på trening. Samtidig kan du ikke sette din bedre halvdel på vent de årene du skal gå på skole. Derfor er en god planlegging en rød tråd gjennom hele utdannelsen. Familien må være

enige om at dette er noe vi skal klare i fellesskap. Vi ser eksempler på at studenter må slutte på grunn av at dette samarbeidet ikke fungerer.
Men sånn er politikken til Utdanningsministeren. Mest mulig pensum på kortest mulig tid og ut igjen i arbeidslivet igjen for å produsere. Hvor mye teori du klarer å fordøye spiller mindre rolle.

Privilegert som får gå på skole

En annen elektromontør som nettopp har avsluttet 1 året ved BTF er Svein Gjesdal. Han har jobbet i Siemens i 23 år, er 42 år og samboer med to små barn. For noen år siden ble han utsatt for en arbeidsulykke og skadet armen sin og fikk tilbud om omskolering gjennom Aetat.
- Jeg så tidlig at å ta skolen på to år ville bli for hardt. Dette er noe Aetat også har fått tilbakemelding om av fra andre studenter. Derfor fikk jeg en avtale med Aetat om at jeg kunne ta skolen på tre år. Jeg føler meg privilegert som kan hive meg på skolebenken midt i livet. Dette er noe flere skulle fått mulighet til, sier en engasjert Svein Gjesdal.

Større vektlegging på lang erfaring?

Det er urimelig at erfarne montører med over 20 år i faget, som bare er ute etter å ta installatørpapirene, for å starte sin egen bedrift, må slite seg gjennom norrøn litteratur, folkediktning, naturfag og nyere historie. Her burde lang erfaring fra yrkesliv og evnen til å mestre dette (realkompetanse) fått en større betydning. Fagskolen skulle hatt en egen «løype»for dem som ønsker å ta installatørpapirene. Der en kunne få tid å fordype seg i fag som matematikk, elektroteknikk, markedsføringsledelse og deler av norskundervisningen som er viktige for å drive elektrobedrift. De andre fagene kunne vært valgfrie. Samtidig skulle det vært muligheter å tatt undervisningen om kvelden slik at en kunne kombinere jobb og skole.

Styret på tur

I forbindelse med styremøte i Fagforeningen den 14. juni i Osen 4 på Stord, fikk styret en omvisning hos ELAS og FASE VEST og på tavleverkstedet hos Aker Elektro.

Stein Stendahl, leder for opplæringskontoret, orienterte om opplæringskontoret ELAS (elektro-elektronikk og automasjonsbransjen i Sunnhordland) som hjelper lærlingene med teorien, passer på at de får den opplæringen de skal ha, samt fører de fram til fagprøve. Opplæringskontoret startet opp i 1995 med to lærlinger. Per juni 2003 hadde opplæringskontoret ELAS 25 lærlinger tilknyttet. Videre fikk styret orientering og omvisning på FASE VEST (som betyr Fagprøve- og ressurssenter for Vestlandet) der lærlingene kan avlegge den praktiske prøven. Som så mange andre i bransjen uttrykte Stein Stendahl bekymring for kvalitetsutvalgets forslag om å slå sammen fag.

På tavleverkstedet hos Aker Elektro, som er på størrelse med 1,5 fotballbane, fikk styret en omvisning av Geir Odland som er sjefen der i huset. Verkstedet var nesten fullt av tavler som skulle til Kristin-plattformen. Av de noen og 70 ansatte på tavleverkstedet er ca 60 medlemmer i EL&IT-forbundet.

Stein Stendahl. *Ark.A.N.*

Geir Odland viser styret rundt på tavleverkstedet hos Aker Elektro. *Ark.A.N.*

fakta

Elektrolinjen teknisk fagskole

Elektrolinjen er 2-årig og er delt inn i de fire faglinjene elkraft, elektronikk, datateknikk og automatisering.
Felles fag for elektrolinjen er elektroteknikk, dokumentasjon, måleteknikk, datakommunikasjon, elektroniske systemer og matematikk.

Faglinjen for Elkraft tilbyr følgende fordypningsfag

- Energiproduksjon og distribusjon
- Elektriske maskiner og omformere
- Automatiserte anlegg
- Prosjektering av elektriske anlegg
- Mekanikk og fysikk

Faglinjen for Elektronikk tilbyr følgende fordypningsfag

- Elektronikk
- Dataanlegg
- Telesystemer

Faglinjen for Datateknikk tilbyr følgende fordypningsfag

- Programmering
- Maskinvare og operativsystemer
- Nettverk
- Brukersystemer

Faglinjen for Automatisering tilbyr følgende fordypningsfag

- Energiteknikk
- Instrumentering og måleteknikk
- Styring
- Reguleringsteknikk
- Operatørstøttesystemer

Opptakskriterier :

Forkurs for teknisk fagskole

Søkere utdannet før Reform-94 som mangler den nødvendige teoretiske kompetansen må ta et forkurs for opptak til teknisk fagskole. Kurset arrangeres som dagkurs og kveldskurs. Kurset består av følgende fag: Engelsk, matte, norsk, samfunnsfag og naturfag. Ved bestått kurs kan du søke på fagskolen.
Søknadsfrist i november, desember.

Forkurs for ingeniørutdanning

Tenker du å starte på ingeniørhøyskolen er forkurset obligatorisk for dem som ikke har fagskole. Forkurset består av følgende fag.

Fag og timefordelig

- Norsk 8 timer per uke
- Norsk som andrespråk 10 timer per uke
- Matematikk 10 timer per uke
- Fysikk 7 timer per uke
- Engelsk 4 timer per uke
- Samfunnsfag 3 timer per uke
- Kjemi 2 timer per uke

Opptakskriterier:

Forkurs for ingeniørhøyskolen

1. Yrkesfaglig bakgrunn, GK, VKI, EV. VKII og / eller fag- / svennebrev eller tilsvarende.
2. Grunnskole og minimum fem års yrkeserfaring samt fylt 23 år i året man søker.
   Dette kriteriet dekker inntak på grunnlag av realkompetanse.
3. Hel eller ufullstendig videregående skole i studieretninger som gir generell studiekompetanse.
   Søkere som mangler komp etanse i realfag for ingeniørutdanning kommer under dette kriteriet.

Søknadsfrist 15 april

Stipend og lån for 2003-2004

Alle studenter i fulltidsutdanning kan få 8000 kroner i måneden (basisstøtte). Hvis du er hjemmeboer, får du ikke stipend, bare lån. Bor du borte vil du få utdanningsstipend og lån. Søknaden gjelder for 10 måneder om gangen.

Hjemmeboere

Utdanningslån
kr 8 000 per måned

Borteboere

Utdanningsstipend (utbetalingsdel)
kr 2 000 per måned
Utdanningsstipend (omgjøringsdel)
kr 1 200 per måned
Utdanningslån kr 4 800 per måned
Totalt utbetalt kr 8 000 per måned

Tillegg til utdanningsstipend og lån

Har du barn under 16 år som du bor sammen med (barn født i 1988 eller senere), kan du få forsørgerstipend som er på 1290 kroner per måned for hver av de to første barna, og inntil 830 kroner per måned for hvert barn flere enn to.
Går barna i videregående skole har de rett til tilleggsstipendstipend etter nærmere retningslinjer.

Reisestipend

Dersom du ikke bor sammen med foreldrene dine, og du er født i 1978 eller senere, kan du få tilskudd på tre reiser tur-retur i løpet av et skoleår, dersom du må bo borte under utdanningen. Det regnes en egenandel på 1 120 kroner, og maksimalt stipend er 7 000 kr.

LOs Utdanningsfond

Kan søkes av studenter som har vært sammenhengende LO-medlem ved tariffområder som har rettigheter i fondet. Landsoverenskomsten for elektrofag er omfattet av disse rettighene. Stipendets størrelse varierer for hvert år. I 2002 ble øvre grense fastsatt til kroner 12.000, pr. studieår.

Elektropilotstudentene på Nygårdshøyden.

"Med 5 vekttall for oppmøte"

Av Arne Nesheim

Høsten 2001 startet pilotgjennomføringen av BBS (Bedrift – Bransje – Samfunn) med 11 deltakere fra elektrobransjen. Universitetet i Bergen og ELBUS samarbeidet om studietilbudet. Opplegget bestod av tre moduler som hver gav 5 vekttall. Det vakte noe oppsikt at også modul 1, der en samling alene, riktignok sammen med en vurdering av deltakernes realkompetanse, skulle gi 5 vekttall, noe som tilsvarer et kvart årsstudium. Dette ble møtt med forskjellige reaksjoner, blant annet i Montørforum, der Erik Grytdal skrev følgende om studiet: "5 vekttall bare for oppmøte må sies å være i overkant av hva en kan forvente å få gjennomslag for når en krever kompensasjon for realkompetansen." Utsagnet fikk stor oppmerksomhet, og ble behørig drøftet på "høyden". Montørforum har således vært "pensum" på universitetet.

Deltakerne hadde, etter gjennomført studium, en klar positiv opplevelse av personlig vekst. De mente å ha tilegnet seg kunnskap om årsakssammenhenger og om historisk bakgrunn for hvorfor arbeidslivet i Norge har utviklet seg til slik det er i dag. De ga uttrykk for å ha fått et bedre grunnlag for å forstå og møte utfordringer de står overfor på den enkelte arbeidsplass.

De følte at de gjennom trening og veiledning fikk bedret sin skriftlige og muntlige uttrykksevne og øket sine analytiske evner, og de mente at de vil gjøre en bedre jobb som tillitsvalgt, i styrearbeid og i ulike lederfunksjoner med denne kompetansen.

De trodde at det ville være vanskelig å få forståelse i bedriftene for at kurset virkelig kan gi en økonomisk gevinst for bedriftene. Det er ikke tradisjon for å tenke på arbeidsorganisering som et fag hvor det er nødvendig med spesialkompetanse, det er noe "en bare gjør" etter hvert som behovene dukker opp!

Dette går fram av en av gruppeoppgavene på studiet

Som en av de heldige utvalgte (det var plass til flere) som fikk plass på pilotstudiet, vil jeg si at det jeg lærte tettet en god del hull i kunnskapsbasen min innen områder som en tillitsvalgt absolutt trenger. Som et eksempel fikk jeg en mye bedre forståelse for hvordan HMS-forskriften henger sammen med Arbeidsmiljøloven. Litt historisk påfyll var og bra. Ellers var det interessant for en som bare har ett år på yrkesskole å få et lite innblikk i universitetsmiljøet.

Vi fikk også anledning til å produsere prosjektoppgaver som gruppearbeid. Jeg var så heldig å få lov til å delta i en gruppe som skrev en oppgave om virksomhetsoverdragelse, noe jeg har hatt behov for kunnskap om i etterkant.

Studiet gir etter min mening påfyll av kompetanse som elektrobransjen absolutt har behov for.

Studiet kostet 12500 kroner samt tapt arbeidsfortjeneste for ca 25 dager og eventuell reise og opphold. Hvordan finansierte studentene dette? Her var det ulike løsninger mellom deltakerne. For min del fikk jeg anledning til å gjøre dette i arbeidstiden, for så å ta igjen senere. De tre andre fra ABB fikk dekket en tredjedel av lønna fra arbeidsgiver. Vi fikk inntil 14500 kroner pr. deltaker fra William Andersens minnefond etter søknad til forbundsstyret. Hos LO`s utdanningsfond fikk vi 8000 i støtte pr deltaker. Elektroarbeidenes Fagforening dekket 15 000 kroner fordelt på de fire deltakerne.

Deltakerne fra pilotstudiet fikk smaken på mer av det samme, så nå har vi startet på en 5-vektallmodul i personalpsykologi.

Jeg håper at det første ordinære stud et i Bedrift Bransje Samfunn kom i gang nå i høst.

Fra invitasjonen til det første ordinære studiet høsten 2003: Bedrift – Bransje - Samfunn

Videreutdanning for elektrobransjen.

Universitetsutdanning basert på arbeidslivserfaring.

Studiets oppbygning

Utdanningen går over tre semester (til sammen ca 1 år). Studiet er delt opp i tre moduler som hver gir 15 studiepoeng (5 vekttall). Studentene blir evaluert gjennom mappevurdering av skriftlige arbeider og/eller i skole- eller hjemmeeksamen.

Modul 1 (1 samling)

Den første modulen er et introduksjonsemne spesielt rettet mot studenter med arbeidslivserfaring. Modulen forutsetter at studentene har gjennomgått organisasjonsintern opplæring. Studentene skal i grupper og i plenum dokumentere forståelse av egen læring og vise at de kan forholde seg til metodiske og analytiske arbeidsmåter som er relevant for studier på universitets- og høgskolenivå. På denne bakgrunn foretar universitetet en realkompetansevurdering som åpner for et avkortet studieløp ved at modulen kun består av én samling som avsluttes med en eksamen.

Modul 2 (5 samlinger)

Den andre modulen tar for seg elektrobransjen. Det gis en historisk innføring i bransjens framvekst i Norge, og på sentrale kjennetegn ved elektrofagene, arbeidsvilkårene, samt interesseorganiseringen i bransjen. Den historiske utviklingen trekkes fram til i dag og bransjens aktuelle situasjon. Gjennom tema og spørsmål knyttet til kompetanse, arbeidsmiljø/HMS, teknologi og lov- og avtaleregulering vil sentrale bransjeutfordringer og mulige framtidsbilder gjennomgås.

Modul 3 (5 samlinger)

I denne modulen rettes oppmerksomheten mot den historiske utviklingen av det norske industrisamfunnet. Modulen tar utgangspunkt i spenningsforholdet mellom styringsretten og medbestemmelse og statlige reguleringer. Dermed gir modulen kunnskap om politiske reguleringsfaktorer, og viktige ledelses- og organisasjonsprinsipper. Videre drøftes aktuelle, nasjonale og globale utviklingstendenser. Modulen setter studentene i stand til å sette sine egne arbeids- og organisasjonserfaringer inn i så vel historiske som internasjonale sammenhenger.

notise

Verve og fagutdanningsprosjektet

Årsmøtet i fagforeningen vedtok tidligere i år å ansette en korttidssekretær fra 1. september og ut januar neste år. Arbeidsutvalget har tilsatt Erik Grytdal til dette prosjektarbeidet. Oppgavene vil i hovedsak være verving og å styrke fagforeningens arbeid innenfor fagutdanningsspørsmål og tilliggende områder.

I forbindelse med mottakelsen i fagforeningen 6. Juni, kunne Jone Sunde vise frem den ferdige historieboken med tittelen «Elektrikere mot strømmen».

Montørforum og historieboken

For dem som forgjeves ventet på Montørforum allerede i vår, er det å si at den utgaven ble innstilt. Grunnen er at arbeidet med historieboken la beslag på det meste av ressursene. At historieboken ble prioritert i et jubileumsår skulle vel også være greit nok. Vi har heller ikke noen presentasjon av historieboken i dette bladet, den taler jo for seg. Men vi gratulerer med jubileet og håper boken blir godt mottatt.

Historieboken til alle medlemmer

Alle medlemmene i Elektroarbeidernes Fagforening vil få et eksemplar av historieboken «Elektrikere mot strømmen». Distribusjonen vil for de fleste i hovedsak gå gjennom klubbapparatet. Dersom boken ikke skulle dukke opp, må du ta kontakt med klubbleder. Skulle det likevel være problemer kontakt fagforeningen. Distribusjonen vil starte opp i september.

LOs sommerpatrulje 2003

LO i Bergen har også i år hatt ute sin sommerpatrulje for å kontrollere arbeidsforholdene blant ungdom. Patruljen består av ungdom fra forskjellige forbund og går rundt to og to, ofte på grunnlag av tips. Tore Røsæter fra Elektroarbeidernes Fagforening var EL&IT-forbundets representant i årets patrulje. Han deltok en uke og synes det var en kjempegrei opplevelse.

Fra jubileumsmottakelsen 6. juni. Verten Ove Toska står for skjenkingen. *Ark.161*

På hundreårsdagen 5. Mars var tidligere formenn i foreningen invitert til en markering i Kalfaret 71. Fra venstre ser vi Olaf Gjesdal, Ingvald Skorpen, Ove Toska, Martin J. Rasmussen, Alf Knudsen, Rolf Solberg Thorsen og Arne Runnane. *Ark.155*

Fra 1.maifeiringen i Bergen 2003. Dagen ble feiret på tradisjonelt vis med 1.maifrokost i Kalfarvei 71 og deretter deltakelse i 1. Maitoget. Om ettermiddagen var det familiesamling med mat og drikke i fagforeningens hus i Kalfaret. Også EL&IT-medlemmer fra andre fagforeninger fant veien hit denne dagen. *Ark.160*

Av Svein Arild Dale

Ei ny lov for arbeidsfolk?

I mandatet heiter det at den nye lova må ivareta fyljande fire hovudmål:

1. Ei lov som best mulig tek i vare både verksemda, arbeidstakarane og samfunnets behov
2. Som fremjar til et inkluderande arbeidsliv
3. Et godt og oversiktleg regelverk ved omstillingar
4. Å modernisere/forenkle lovgjeving for arbeidslivet

For å kunne ta i vare desse måla skal utvalet gå igjennom fyljande konkrete punkt:

- arbeidstidsbestemmingane
- stillingsvern bestemmingane
- reglene om informasjon og med bestemming
- forbetringar av det førebyggjande arbeidsmiljøet
- forholdet mellom lovregulering og avtaleregulering på arbeidsliv sområdet
- bedriftshelesetjenesten rolle i det lokale arbeidsmiljøet
- reguleringa av ikkje-diskriminering
- arbeidsgivar- og arbeidstakarnemninga
- behovet for lovregulering av kontroll og overvaking i arbeidslivet
- aktuelle problemstillingar knytte til verksemdoverdraging
- andre virkemidlar enn regelverk i arbeidsmiljøpolitikken

Når det gjeld dei konkrete punkta som skal ivareta hovudmåla i mandatet, er det eit par som peikar seg ut som svært viktige for oss som arbeidstakarar:

Arbeidstidsbestemmingane

Her merkar me eit stadig press mot fleksible ordningar der dette skal avtalast mellom arbeidsgjevar og arbeidstakar på den enkelte bedrift. Eg er samd i at me treng fleksible ordningar for den enkelte arbeidstakar for eksempel i høve til det med å tilpasse arbeidstida for henting av born i barnehage.

Det som i alle høve må være kravet er at avtalepartane er arbeidsgjevar/tillitsvalde, og at desse ordningane vert baserte på dagens normalarbeidsdag. Samstundes må me få gjennomført ei redusert arbeidstid for arbeidstakarar som har nattkvarter utanfor eigen heim. Dette for å minske belastningane for familiar der anten far eller mor jobbar rotasjon. Hovudmålet må være at desse arbeidstakarane har meir tid i heimen enn på jobb.

Kan hende er det slik at når me ser på dagens arbeidsmarknad, med stadig aukande arbeidsløyse, er det på tide at me ser på ei generell redusering på arbeidstida. Dette for å dele på det arbeidet som finst.

Forholdet mellom lovregulering og avtaleregulering på arbeidslivsområdet

Det er svært viktig at me har ei lov som kan ta i vare alle arbeidstakarar sine interesser. Denne lova må også i framtida sjåast på som minimumsbestemmingar. Dette for at det ikkje skal bli for stor skilnad mellom forskjellige faggrupper eller bedrifter. Likevel ser me at bestemmingar som har stor innverknad på vår kvardag vert endra med eit pennestrøk frå politikarar si side.

Her kan ein syne til endringane som vart gjennomført på overtidsbestemmingane. Då kommunalkomiteen vedtok å endre overtidsbestemmingane, på trass av at dette skulle vere ei oppgåve forarbeidslivlovutvalet å vurdere, synte dei at politiske vedtak kan endre vår kvardag dramatisk utan nødvendig medbestemming frå fagrørsla.

Dette meinar eg syner at me meir enn nokon gong treng ei sterk fagrørsle som kan forhandle fram avtalar utover minimumsbestemmingane i ei lov, og som kan sikre rettane våre. Me lever ei tid der kommersielle omsyn går framfor nær sagt alt og me har eit stortingsfleirtal bestående av Krf, Høgre og Framstegspartiet. Desse partia fører bevisst ein politikk som ynskjer å svekkje arbeidstakarorganisasjonane